12.12.2018 VVTDno-2018-984

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne HE 252/2018 vp

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle puolustusvoimista annetun lain 37 § ja Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 16 § sekä rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §: ien muuttamista

Muutosehdotusten tavoitteeksi on asetettu kansallisen turvallisuuden vahvistaminen. Valtuutettu pitää asetettu tavoitetta hyväksyttävänä perusteena asettaa rajoja puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen koulutus- ja henkilövalinnoille. Yhdenvertaisuusvaltuutettu korostaa kuitenkin, että rajoitusten pitää perustua yksilöä koskevaan arviointiin eikä pelkästään esimerkiksi henkilön kaksoiskansalaisuuteen.

Yhdenvertaisuusperiaatteen soveltamisesta

Yhdenvertaisuus- ja syrjimättömyys ovat keskeisiä oikeusvaltion tunnusmerkkejä, joita turvaavat myös kansainväliset sopimukset. Yhdenvertaisuusperiaate sinänsä sallii, että henkilöitä voidaan asettaa erilaiseen asemaan myös esimerkiksi henkilön kansalaisuuteen liittyvien seikkojen perusteella. Tällöin kuitenkin edellytetään, että menettelyyn on hyväksyttävän tavoitteen lisäksi myös oikeasuhtaiset keinot. Oikeasuhtaisuuden toteuttaminen edellyttää, että on arvioitu myös voidaanko tavoite saavuttaa joillakin vähemmän yksilön oikeuksia rajoittavilla keinolla ja voidaanko tavoite saavuttaa rajoituksin, joiden peruste liittyy asianomaiseen henkilöön eikä siihen kansanryhmään mihin henkilö kuuluu.

Hallituksen esityksen arviointia

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä on luovuttu siitä, että pelkästään henkilön kaksoiskansalaisuus

muodostaa esteen esityksen kohteena olevien virkoihin tai koulutukseen pääsemiselle.

Lausuntokierroksella esityksiä kritisoitiin muun muassa Suojelupoliisin lausunnoissa siitä, että turvallisuusriski liitettiin kaavamaisesti toisen valtion kansalaisuuteen eikä sen arvioimiseen minkälaisen riskin henkilön sidonnaisuudet tosiasiassa muodostavat.

Valitettavasti esityksessä edelleen korostuu alkuperäisen esityksen taustalla oleva (kaksois)kansalaisuuden vieroksuminen. Myös ehdotetussa pykälässä kansalaisuus nostetaan muiden ulkomaansidonnaisuuksien erityistapaukseksi. Hallituksen esitys ei riittävän selvästi tuo esiin, että myös kaksoiskansalaisten osalta ulkomaansidonnaisuutta on arvioitava henkilöittäin eikä hyväksyttävänä voida pitää kaikkien jonkun tietyn kansalaisuuden omaavien henkilöiden poissulkemista viroista ja koulutuksesta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että esitystä on eduskuntakäsittelyssä täydennettävä niin, että yhdenvertaisuusperiaatteen edellyttämää oikeasuhtaisuus korostuu. Tässä yhteydessä tulisi selkeästi tuoda esiin, ettei pelkästään toisen maan kansalaisuus ole riittävä peruste poissulkemiseen ilman henkilöön ja tehtäviin liittyvää tarkempaa arviointia.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että mikäli viittaus toisen valtion kansalaisuus halutaan säilyttää säädöksessä, tulisi tämä tehdä kääntämällä edellytys muotoon: [-] *ettei hänelle ole turvallisuusselvityslain 3 §:n 1 momentin 9 a kohdassa tarkoitettua ulkomaansidonnaisuutta, kuten sellaista toisen valtion kansalaisuutta, joka voi vaarantaa* [-].